

דברי מאיר

מאצרוזתיו של הרדה"ג רבי מאיר סנדר שליט"א

מו"צ בירושלם תובב"א ומה"ס 'דברי מאיר' ועוד

בס"ד

מר-השון התש"פ

גליון מס' 14

השיעור השבועי בהלכה ואגדה
ממורנו הרב שליט"א
אי"ה מידי יום רביעי בשעה 18:30
בבנין ישיבת 'חכמת שלמה' (נויבירט)
רה' החיד"א, בית וגן - ירושלים

פנינים ופרפראות

על פרשות השבוע שבהודש זה

דבריהם הם זכרונם

פרקי חיים וזההגות מרבוזתינו הקדושים
שיום פקידת שנתם בהודש זה

| פרשת נח |

הָכֵה נִרְדָּה וְנִבְלָה שֶׁם שְׁפָתָם אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ אִישׁ שִׁפְתֵי רֵעֵהוּ (יא, ז).

"זה שואל לבנה זה מביא טיט, וזה עומד עליו ופוצע את מוחו" (רש"י).
תמה הגה"ק רי"ז מבריסק זצוקללה"ה: הן רצונו וכוונתו של הקב"ה היה שתתבטל מזימתם לבניית המגדל, ולזה די היה שלא יבין האחד שפת רעהו, ולשם מה צריך שיקום עליו להורגו!?

ענה ואמר: מאן רואים כמה כוחה של האחדות! אם ראית שני בני אדם המאוחדים ומלוכדים בדעה אחת, דע כי לא יעצור בעדם כל מכשול בדרך להשגת מטרתם, כי כח האחדות שבהם יגבור על כל המכשולים. ולכן, מכיון שמתרת דור ההפלה היתה מאחדתם, הרי סופם היה שימצאו עצות ותחבולות כיצד להתגבר על אף בעיית השפה. לכך היה צריך לעצור את תוכניתם ב"זה עומד עליו ופוצע את מוחו"... (פנינים).

| פרשת לך לך |

וּמְבָרְכֶיךָ וּמְקַלְלֶיךָ אָאֹר, וְנִבְרְכֶיךָ כִּף כָּל מִשְׁפַּחַת הָאָדָמָה (יב, ג).

מסופר, כי פעם אחת בעת שנסע הרה"ק בעל ה"שפת אמת" זי"ע ברכבת, נכנס אל קרונו אדם שלפי חזונו היה נראה מעדת המתנגדים, ושאל את הרבי, אם יכול לפרש לו את הפשט בפסוק, על מי מוסב "ומקללך אאור" - שהרי הפסוק מסיים "ונברכוך בך כל משפחות האדמה", ואם כן מה מקום וכנגד מי יש כאן לומר "ומקללך אאור"?

ענה לו הרבי: הפשט הוא, שהן לגבי "מברכיך" והן לגבי "מקללך", יתקיים "ונברכוך בך כל משפחות האדמה" - שגם מתנגדיו, אפילו יקללוהו, יתברכו בו ויאחלו לעצמם, שיהיו בניהם כאברהם. אמשיל לך משל למה הדבר דומה - למתנגדים, שמחרפים ומגדפים את האדמורי"ם החסידיים, ואף על פי כן, בכל לבם יסכימו וירצו שיהיו בניהם כמותם, כאותם החסידים... (פנינים).

| פרשת וירא |

וַיֵּרָא וַיִּרְוֶיךָ לְקִרְאָתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל (יח, ב).

מאן למדו חכמים (בבא מציעא פו:), שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה - שהרי הקדוש ברוך הוא נגלה לאברהם אבינו, והוא רץ לקראת האורחים.

יש להבין: אנו אכן למדים זאת מאברהם אבינו, אבל מהיכן למד זאת אברהם אבינו עצמו? וכתב הרב "תולדות אברהם" זצ"ל בשם רבינו ה"באבא סאלי" זיע"א, שאברהם אבינו למד זאת מעצמו. שכאשר השכינה באה לבקר היה תשוש כח, וישב. ואילו כאשר ראה את האורחים - אזר כח ורץ לקראתם... מאן למד, שמורים לו מן השמים שהכנסת אורחים גדולה יותר! (מעין השבוע).

| פרשת חיי שרה |

אֲתָהּ הִכְתִּיתָ לְעֵבֶדְךָ לְיִצְחָק (כד, יד).

כששאל מאן-דהו את הגה"ק מטשעבין זיע"א "מה צריכים לבדוק בשידוך?", שהרי ישנם כל כך הרבה דברים! זה אומר כה, זה אומר כה - ענה לו הגאון מטשעבין: בשידוך צריכים לברר ולשאול על שלשה דברים: "מדות, מדות, מדות!" ואת זה למדים מפרשתנו... (פנינים).

ג' חשון - הוא יום פטירתו של מרן הראשון לציון הגאון הגדול רבי עובדיה יוסף זצוק"ל, "נשיא מועצת חכמי התורה", ומחבר סדרת הספרים "יביע אומר", "חוה דעת", "חזון עובדיה", ועוד.

נודע בשערים בשקידתו המופלאה ושקיעותו בתורה בעמל רב, וביחס החם והאהב לכל יהודי, שגם ממרום גילו ומעמדו הרם - היה מקבל כל אדם בסבר פנים יפות ובהרגשה נעימה, ואף מעניק לו "צ'אפחה" ידידותית שברכה בצידה...

הנהיג את הדור ביד רמה ובבטחה, והרים קרנם של לומדי התורה - בפרט בני עדות המזרח, והחזיר עטרה ליושנה. זיע"א.

ד' חשון - הוא יום פקידת שנתו של האדמו"ר מפיאסצנה - הגאון הקדוש רבי קלונימוס קלמיש שפיא זצוק"ל - בעל "חובת התלמידים", "אש קודש" ועוד, מחנך מופלא ופדגוג בחסד, שזכה להעמיד תלמידים הרבה בתקופה שקודם השואה האיזומה.

"אשריך נער ישראל ואשרי חלקך, את התורה אור ה' ללמוד זכית, ולהיות בן שעשועו בן רחומו, עליית. מלאכי עליון יקנאוך אף יקירוך. ושרפי א-ל עליך יתמהו ואותך יכבדו. השמים וצבאם הארץ ומלואה עליך ישמחו ולפניך יכנעו. וזה אל זה שואלים, מי הוא הנער אשר עמודי אש קודש מפיו מתבערים, ואדון עולמים רם על כל רמים בפני המון צבאיו ורבבות קדושו, בו מתפאר ואתו שמח" (מתוך ספרו חובת התלמידים, פרק א).

במלחמת העולם השנייה - "השואה", העבירוהו הנאצים ימ"ש לגטו וורשה, שם כתב את ספרו "אש קודש" ובו שיעורים שהעביר בתקופה הקשה של המלחמה. לאחר מכן נשלח למחנה המוות "טרבלינקה", שם נרצח על קידוש ה'. הי"ד.

כ' חשון - יום ההילולא של המקובל האלקי רבי מרדכי שרעבי זצוק"ל - ראש ישיבת המקובלים "נהר שלום" בירושלים. נולד בשנת תרע"ב בעיר "תעז" שבתימן. לאחר נישואיו, החליט יחד עם רעייתו שיקדיש את עצמו אך ורק לתורה בלי להתעסק בחשבונות בני אדם. התגורר בכפר אצ'ויה, בו למד והחכים גם בתורת הקבלה. שמו נתפרסם בכל האזור, בין השאר בזכות סיפורי מופתים שסיפרו אודותיו.

בשנת תרצ"א החליט לעלות לארץ ישראל, התגורר ברחובות, ונאלץ לעבוד למחייתו בעבודת כפיים קשה בפרדס, שלא הורגל בה עד כה. לאור זאת, החליט לעלות לירושלים, שם קיבל תמיכה כלכלית מד"ר וולך, וכך יכל ללמוד ללא טרדות בישיבת המקובלים "בית אל".

בשנת תשכ"ב, הקים את ישיבת המקובלים "נהר שלום", על שם המקובל רבי שלום שרעבי - הרש"ש זיע"א. בתקופה זו התפרסם שמו מאוד, סיפורי מופתים רבים נקשרו בשמו, ורבים נהרו אליו לברכה. נפטר בשנת תדש"ם, ומנוחתו כבוד בהר המנוחות. זיע"א.

מושגים בהלכה

ביאור עניינים שונים בקצרה
להרחבת ידיעת התורה

• מקצת הלכות נטילת ידים •

א. מה נחשב כלי לענין נט"י

כתב השו"ע (סי' קנ"ט ס"א): "אין נוטלים ידיים אלה בכלי וכל הכלים כשרים אפי' כלי גלים [פי', כלים העשויים מרפש בקר ועפר] וכלי אבנים וכלי אדמה" [ואל תתפלאו שהיו עושים אותם בתנור, כמו שעושים כלי חרס וזה יוצא כלי יפה]. ומקור דין זה בגמ' [חולין ק"ז]. וא"כ **נמצינו למדים, שלנט"י צריך כלי, וכל הכלים כשרים לזה.**

ב. נט"י בכלי חד פעמי

אמנם לגבי כלי חד פעמי דנו הרבה פוסקים, ו**דעת רוב הפוסקים** (עי' פסקי תשובות (סי' קנ"ט, והערה 5) להתירם בשימוש, שלא גרעו מכלי גללים ואדמה. אך מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל (אג"מ ח"ג סי' ל"ט) פקפק בזה, משום שרגילים לזרוקם באשפה, וא"כ אין עליהם שם כלי (עין פסק"ת שם הערה 6). ולכן **לכתחילה יטול בכלי ממש** ובדיעבד (היינו שאין כלי רגיל) יסמוך על הפוסקים הנ"ל ויטול בחד פעמי [שואל הבה"ח אלישע רוטשטיין נ"י, האם יש הבדל בחד פעמי בין פלסטיק לקרטון? ונראה, שלפי הטעם שהדרך לזרוקם, אין נפק"מ בזה]. יש לצייין שאותה מחלוקת שייכת גם בכוס של קידוש, וכבר הארכתי בזה בשיעור על הלכות קידוש (בגיליון מס' 29), ולכן לכתחילה יקח כוס קבועה, ובדיעבד כוס חד פעמי [אך מה שנוהגים העולם להניח 2 כוסות חד פעמי זו בתוך זו, זה פלא! שהרי אפס ועוד אפס - לא נהיה אחד, ואם אינם חשובים כלי - לא תעזור גם חבילת כוסות שלימה...].

ג. כמה מים צריך שיהיה בתוך הספל

ממשיך השו"ע (שם): "וצריך שיהיה מחזיק רביעית", שזה כחצי כוס חד פעמית, ולדעת למרן החזון איש זיע"א - קצת יותר].

ד. האם נקב פוסל בכלי

עוד כתב השו"ע (שם): "ואם ניקב בכוס משקה, דהיינו שאם ישימו אותו על משקין יכנסו בתוכו דרך הנקב והוא גדול מנקב שהמשקים בתוך הכלי יוצאים בו, אז בטל מתורת כלי ואין נוטלים ממנו ידים, ואפילו אם מחזיק רביעית מן הנקב ולמטה". ופירוש הדבר, שאם יניחו כלי זה בתוך מים, ייכנסו בו, שבאופן פיזי זה נקב יותר גדול מנקב שרק יוצא ממנו מים, ולא יוצא שזה נובע מלחץ המים, ואין עליו שם כלי, לכן הוא פסול גם באופן שמתחת הנקב יש רביעית. וכתב המש"ב (שם סק"ח): "הוא גדול, דאם לא היה רק נקב קטן שהמשקים יוצאין בו אבל לא נכנסין מבחוץ לתוכו, חשיב כלי שלם ונוטלין דרך פיו, ואפי' ניקב בשולי הכלי שאין מחזיק רביעית תחת הנקב, כתב בב"י להתייר, דלא בטיל מתורת כלי מחמת נקב זה. ונראה דיש להחמיר בזה אם לא בשעת הדחק שאין לו כלי אחר". ומשמע במש"ב שכל מה שיש להחמיר, זה רק כשניקב בשולי הכלי, שאז יש להחמיר גם כשרק יוצא, אבל כשזה מעל שולי הכלי ורק יוצא מים, כשר.

ה. כלי שעומד רק ע"י סמיכה

כתב השו"ע (סי' קנ"ט ס"ג): "כלי שמחזיק רביעית כשסומכים אותו, ואם לא יסמיכו אותו יישפכו המים ולא יישאר בו רביעית, אינו כלי. הלכך מגופה של חבית שהיא חדה [כוונתו שטוחה] ואינה מקבלת רביעית שלא מוסמכת, אין נוטלים ממנה. ואם הרחיבה מלמטה עד שמקבלת רביעית כשהיא יושבת שלא מוסמכת, נוטלים ממנה". **למדנו א"כ, שגם יציבות הכלי פוסלת מלהיות כלי, שאם הכלי אינו עומד אינו כלי.**

ו. שקית חד פעמית לנט"י

זכיתי להיות שנים רבות בשיעור של מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, ופעם כשלמדנו הלכות אלו בגמ' בחולין, פלפלו איתו הרבה לגבי שקית ניילון אם כשרה לנטילה או לא, וענה שאינה כשרה. ושאלוהו, אם שקית גדולה ויציבה שעומדת לבד, אם כשרה לנטילה, והשיב שאינה כשרה. ושאלוהו עוד פעם [היתה לו סבלנות מיוחדת במינה לשמוע את כל השאלות באריכות], ואז השיב שירחצו עימה את הרגליים [היינו שלא ייטלו עם זה ידיים, ואם רוצים ומתקשים להשתמש בה, ירחצו בה את הרגליים]...

אגב, זכורני שכשמישהו היה שואל שאלה משונה, היה אומר בשחוק [בעדינות]: "א-זא קושיה, אפילו דער פני יהושע נישט גיפרענט" [כזאת קושיה, אפילו הפני יהושע לא שאלי]... כאומר: איך חשבת על כזאת קושיה... [מתוך שיעור - ב סיון תשע"ט]

שואלך ודורשין

הלכה, אגדה ומצנחה
בעניני דיומא

מדיני הזכרת ושאלת גשמים:

בז' בחשוון מתחילים לומר בברכת השנים "ותן טל ומטר לברכה", ולבני ספרד "ברך עלינו" [במקום "ברכינו"].
ואם שכח להזכיר, כל זמן שלא סיים הברכה, מזכיר וחותרם. ואם סיים, אומר בין ברכת "ברך עלינו" ל"תקע בשופר".
ואם כבר התחיל ברכת "תקע", יזכיר ב"שומע תפלה", קודם "כי אתה שומע". ואם שכח, יאמר בין "שמע" ל"רצה". ואם שכח שם, חוזר ל"ברך עלינו".
ואם עקר רגליו, חוזר לראש התפילה (עיין כל זה בשו"ע ומ"ב סי' קי"ז ס"ד וס"ה).

(מתוך שיעור - ה חשוון תשע"ח)

מכתבי תורה והוראה

שהשיב מורנו הרב שליט"א

שו"ת - אורח חיים

שאלה: האם צריך ללבוש ציצית [טלית-קטן] בלילה?

תשובה: על פי ההלכה, אין צריך ללבוש ציצית בלילה, כיון דקיימא לן לילה לאו זמן ציצית הוא [וכל זה בכסות המיוחד ליום דוקא] - עיין כל זה באריכות בשו"ע סי' יח ס"א ובמ"ב שם. וכן נהגו מרנן החזון איש והגר"ש אלישיב זצוק"ל. אמנם על פי שיטת האריז"ל (הובא במ"ב), יש ענין ללבוש ציצית גם בלילה. וכל אחד יעשה כמנהגו.

שאלה: נסתפקתי, האם מותר לעשות נרות של תפילין משעטנז? והאם כל בגד צריך לבדוק משעטנז?

תשובה: כתב המ"ב (סי' כח סק"ט) בשם הפמ"ג, שאין לעשות נרות של תפילין משעטנז, שהרי איסור שעטנז הוא כשמתחמם ממנו, וכאשר מכניס את ידו לנרתיק הוא נהנה מהחיומו. ואין צריך לבדוק כל בגד, אלא רק בגד שיצא פקפוק על החברה שמכינה אותו. אבל בלאו הכי, מעמידים אותו על חזקתו שאינו שעטנז - כך שמעתי ממו"ר הגר"ע אויערבאך שליט"א [וכמובן, שעל כל בגד מצוין ממה הוא עשוי, צמר או פוליאסטר וכדו'].

שאלה: הסתפקנו כאן - כמה בחורים, האם מי שלא אכל כזית פת, אבל אכל מעט פת, יכול להצטרף לזימון לאור?

תשובה: דבר זה נפסק מפורש בש"ע (סי' קצ"ד ס"ג): "המצטרף, צריך לברך ברכה אחרונה על מה שאכל וכו', אינו מצטרף עד שיאכל כזית פת" וכו'. וכתב המ"ב שם (ס"ק יח), "דמחויב בברכת המזון". וע"ש עוד במ"ב (סק"כ בסופו). וא"כ פשוט, שכאשר אכל פחות מכזית, אינו מצטרף לזימון.

וי לה לארעא דישראל דחסרא גברא רבה

הגליון מוקדש לעילוי נשמתו הטהורה של מרן הגאון הגדול עמוד ההוראה פוסק הדור רבי שמריהו יוסף נסים קרליץ זצוק"ל שזכינו ליצוק מים על ידיו ולדלות מתורתו ומפסקיו הבהירים ת.נ.צ.ב.ה.